١٣٢٦ سنه ٢٧ صفر دوشنبه ١٩٠٨ سنه ١٧ مارط №23

ЕЖЕНЕДѢЛЬНАЯ ГАЗЕТА

„ЭЛЬ-ИСЛАХЪ“

قزانده نسخه‌سی ٧ تین — علمی ادبی هفته‌لك غزیته — چیت شهرلرده ٩ تین

اخطار:

یبارلگان یازولرنی اوزگارتوگه هیئت تحریریه اختیارلیدر. باصلمغان مقاله‌لر کیرو یبارلماس. امضاسز مکتوبلر باصلماس.

غزیته‌نك بهاسی

سنه‌لك ٣ صوم آلتی آیلق ١ صوم ٥٠ تین ٣ آیلق ١ صوم شاکردلر ایچون ٣ آی‌غه ٧٥ تین قزان شاکردلرینه آیلاب ٢٥ تین.

آدرس:

Казань, Редакція газ.

„ЭЛЬИСЛАХЪ“

فهرست:

تربیه و تعلیم‌گه دائر.

بر مسجد، بر مکتب (ی. آقچورا اوغلی)

شرق موسیقه‌سی حقنده لیکسیه «ل. مانوبلؤنك».

شیطان‌نك موینینه (شعر).

خاتون قز عالمی.

سمبرده دارالمعلمین.

شرق، غرب عالمی.

قزانده کولکی ژورنال.

تاتارچه تیاتر.

قزانده ادبیات کیچه‌سی.

اداره‌دن اخطار:

برنچی نومرودن آلدرغان آلتی آیلق مشتریلرمز هم غنوار باشیندن آبونه قید ایتدرگان اوچ آیلق مشتری لرمزنك مدت اشترالری برنچی آپریلده بته‌چك اولدیغندن غزیته بارب طورووین تله‌گان مذکور مشتریلرمزدن شول وقتقه قدر آبونه‌لرین یا کارتولری اوتنوله‌در.

قزان ١٧ مارط

معارف ناظری شؤارتسنك آخرغی، اورته مکتب شاکردلرینه عموما (بخشی وناچار اوقوغانلرینه) صنفدن صنفقه کوچو امتحانی یاصاغان تسیرکولری،

روس پیداغوغیه عالمی طرفیندن تورلی فکرلر سویله‌ونی موجب بولدی .

پیداغوغیه‌ده یاکتا وه‌ترقی مسلک توتقان علماء بو واقعه‌نی تنقید قیلمقده‌در آلرنك فکرنچه امتحانلر (صنفدن صنفقه کوچو امتحانلری) اوزلریندن مقصود بولغان نتیجه‌نی بیره آلمیلر :

امتحاندن مقصود: اگرده شاکردلرنك حاللرین بلو بولسه، امتحان بو طوغریده برنرسه‌ده بلدرمی وکوبره‌ك وقتده اتفاقیات بله‌ن اوته‌در . مونك اوستینه‌ده یل بویی اوزینك درس اوقوتقان شاکردلرینی بلمه‌و معلم ایچون زور عیب حساب ایتلرگه تیوشدر .

امتحاندن مقصود شاکردلردن اوتکان درسلرین تکرار ایتدرو بولسه، موندن‌ده کوتلگان فائده کیلمیدر . چونکه امتحان ایچون حاضرله‌نگان درسلر امتحاندن صوکوق اونتولورغه حاضرله‌نه‌در .

مونك اوستینه‌ده : معلملر درس اوقلغان وقتده آرتده‌غی درسلرنك اونتولماولرینه دقت ایتب، آندی پادریاد تکرارلرغه حاجت قالدرماسقه بورچلیلردر. شولای ایتب: صنفدن صنفقه کوچو امتحانلری اوزلریندن مقصود بولغان نتیجه‌نی بیره آلمایاچقدر .

مونك بله‌ن برگه بو امتحانلر شاکرد ایچون اوکفایسز بولویده احتمالدر، چونکه شاکرد امتحانلر ایچون شوندی اساسسز حاضرله‌نرگه اویره‌نب، شونك بله‌ن قناعت ایتوچان بولادر. ثانیاده شاکرد امتحان آلدینده بولاطورغان حاضرله‌نولرگه اشانب، وقتنده درسلرگه اهمیت بیرماسکه اویره‌نه‌در .

تربیه وتعلیم گه دائر .

I

تعلیم وتربیه، بوسوزلر ملتنك بتون سعادتنی واستقبالده‌گی حالنی، معارف ومدنیتده‌گی وضعیتنی شامل اولدیقندن، بیك زور وایك زور کشیلره‌رنك باشلرینی اشغال ایتارگه تیوشلی وآرتیق دقته محتاج سوزلردر . خصوصا بزم ملت کبی هیچ بر اشده تجربه کورماگان، علوم وفنونك تورمشقه باغلو اولدیقنی آکلامایچه ، تورمش ایله علوم وفنونی بر برسندن بیك یراق باکه بر برینه ضد ایدوب یوروته‌رك هیچ بر فننی عملیاته قویوب کورمگان ملت ایچون بو تعلیم وتربیه توغروسنده بیك تدقیق وتفتیشکه احتیاج واردر. ذاتا بزم ملت ایچون ایك باش آورتدیراسی نرسه شوشی مسئله اولورغه‌ده تیوشدر. چونکه بزم بوکوندن نیندای برمسئله‌گه توتنساق همه‌سی، یاکه‌توغرودن توغرو یاکه‌بواسطه شول‌تعلیم‌وتربیه مسئله‌سنه راجع اوله‌چقدر. بزم هیچ براشمز، تربیه وتعلیمده توجه ایتیله‌چك نقطه = Идея نی تعیین ایتمایچه حل ایدیلمایه‌چکدر .

مین بو مقاله‌مده قصقه‌چه‌غنه تربیه‌نه ایدیکنی ایضاح ایدوب، ملتمزك بو زمانغه قدر، تربیه‌سی نیچوك اولدیقنی قارامقچی اولام.

دنیاده اولان هربر نرسه طبیعی اوله‌رق تربیه‌یه محتاجدر. فقط دنیاده‌غی بیك کوب نرسه‌نی طبیعت اوزی تربیه ایتدیکندن اول نرسه‌لرنك غیرنك تربیه‌سینه احتیاجلری بولمیدر. اما انسان، طبیعتك تربیه‌سی ایله‌گنه قناعت ایده آلمایچه ، غیرنك تربیه‌سنه‌ده محتاجدور . شونکار کوره انسانده تربیه بیك ایسکی‌دن بیرلی یعنی حال وحشتدن بیرو بار اولوب، انسانلر وحشی وقتلرندوق بالالرینی، طبیعتك قوتلرینه قارشو ترورلق درجه‌ده تربیه ایته ایدیلر . لکن بو وقتده‌غی تربیه فقط جسمانی‌غنه اولسه‌ده، انسان بالطبع روحانی تربیه‌گه‌ده محتاج اولدیقندن، روحانی تربیه‌ده انسانده تیز باشلانادور .

روحی تربیه‌لەچك نرسه‌ده انسانن ایك اوّل موزیقه اوله‌رق ، بو موزیقـه ایـکی قوملرنك بعضلرنن حتی بتونلای معیشت ایله باغلو اولمشدر. موزیقـه انساننك روحنی، اوزینـك نفاستـی، موکَلیلغی ایله پاکلادیکی کبی روحده مکَلیلق بداعة وحسنی آرتدرغانغه کوره تربیه‌ده بیك زور رول اوینامشدور .

شول روشچه انسـان ایکی جهتدن تربیه‌یه محتاج اوله‌رق ، تربیه‌نك کرك بدنگه وکـرك روحغه بیك زور تأثیری باردور. انسان‌نه کورسه هپ تربیه‌دن کوریر. تربیه نیچوك اولسه انسان شویله اولور . ایشته انساننك جسمانی وروحانی سلامتلیلکنی صاقلاب ترقیسنه ترشوغـه تربیـه وتعلیم‌دیب ایته‌لر. وشونك قاعده‌لرنی کورساتوب بیان ایده تورغان فنگـه‌ده فن تربیه وفن تعلیم دیب ایتوله‌دور .

(آخری بار)

اوپکه‌لامه‌گز، خانم افندی، یا گلشلقغنه...

مینم بر مسجد بر مکتب‌که ماهره خانم تأسف ایتوب ، «الاصلاح»قه خط یازا ؛ «برمسجد ایکی مکتب» بولسون دی . مین، گناهلی کشی ، الله ایرلر برلن‌قادینلرنك بوتونله یوق بر تیگز بولا آلوینه تمام اوخشاتوب یته آلماسه‌ده، کوب طوغریلرده مساواتلری یاقلیسی‌یم: ایر وقزبالالرنك ابتدائی تعلیمده برگه، برمکتب‌ده بر درجه‌ده اوقولرینك فائده‌لیلکنه شبهه ایتمیم . دنیانك کوب بیرلرنن شولای اوقوته‌لر ، تربیه وتعلیم علملرنـده مختار مذهبلر شونی توصیه قیلا . اسلامده بونارغه مانع دگل : تـورك بیرنده‌کی ، قـریمده‌کی ابتدائیه مکتبلرینك همه‌سی مختلط ، — یعنی ایرهم قز بالالر برگه اوقیلر.

کوره‌سز ، ماهره خانم افندی، مین سزلرنی ، همشیره‌لریمزنی برده اونوتمادم ، «قومغه‌اوطروب قالغان بارژا مثالنده ملتدن آیروب‌قالدیر برغه» اصلا طاریشمادم ؛ بالعکس ایر قرنداشلربگزدن ، حتی ایکی مکتب اینوب‌ده آییرماسقه، یاش وصاف عمرلربگزنی بر اسکمیه‌اوستنده، برکتاب آلتنده، بر معلمنك آتالغی یاکه برمعلمه‌نك آنالغی آستننالك آرو بر محبت ایله برگه‌لشدیر برگه، برلشدیربرگه تلادم...

حاضر ممکن دگل دیسگز ایکان ، اول باشقه بحث . آلایـده مین سـزنی ، سزدن آرتیق اوز کورگانم ایچون‌ایسکی اویمده قالام‌ده، «برمسجد برمکتب» دیم ـ شاید بوجوابمدن صوك ، ایندی سزده اوپکه‌لامزسگز.

ی . آنجورا اوغلی

Восточная Музыка.

شرق موسیقه‌سی حقنده ك . مانویلف جنابلرینك اوقغان لیکسیه‌سی .

۷ نچی مارتده ناؤی کلـوب زالنده، نارودنی اونیؤیرستیتت طرفندن مانویلف جنابلری ، شرق اهالیسی‌نك موسیقی ، کویلری هم جرلری حقنده لیکسیه اوقودی .

مانویلف لیکسیه‌نك باشنده ؛ اوشبو موسیقه درسلرینك برنچی کیچه سنی مسلمانلر موسیقه‌سی حقنده باشلاودن مقصود : قزان شهری تاتارلرنك توپ شهـری بولغانلقدن ، شـرق موسیقه‌سیندن باشلاو مناسب کورلدی دیدی .

اوشبو لیکسیه مسلمانلر ایچون اهمیتلی بولغانلقدن قصقه‌چه ترجمه قیلوب خلقغه کورساتو موافق کورلدی .

شرق موسیقه‌سی
(موسیقه‌نك قواعدی)

هر بر موسیقه قورالی نچه تورلی طاوشلرغـه بولنه. آرالرنده بیك جوانلری ده‌ده‌بیك نچکه‌لری

برلادر. طاوشنلك جوانغه هم نچكه‌گه بولونوی، قلاقغه كيلوب بيرلگان هوانلك (ژوزدوخ) تبره‌نوينه (كاليبانيه) قاراب جری. اگرده هوا سيكوندقه دورت‌ملك‌مرتبه تيبرنسه، ايلق نچكه طاوش چغه، اگرده اون‌آلتی مرتبه تبرنسه، اول وقتده ايلك جوان (باس) طاوش چغه‌در. اگرده بريولی‌ايكی طاوش برگه ايشتلسه آنی «اينترژال» ديلر. اينترژاللرنلك ماتورچقغانلری بوله همده بيك يامسز چقغانلری بوله. ماتور چغوی ايكی طاوشنلك برسی برسندن ايكی الوش آرتق يا كه كيم تيبره‌توندن كيله. مثلا: برسی ايكی يوز مرتبه تيبرتسه ايكنچی‌سی يوز مرتبه تيبره‌تورگه كيره‌ك. شوشی ماتور چقغان طاوشنی «آكتاوا» "Октава" ديلر.

ياۋروپانلك موسيقه قورالّلری اون‌ايكی طنشقه "Промежутокъ" بولنه‌لر. هربر طنش «پولاتون» ايكی طنشی «تسيلی‌تون» ديب آطيلر. اينتروالّلر قديمده‌نوك تورلی اسملرگه بولنگانلر: سيكوندا، ترتسيا، كۋارتا، كۋينتا، سكستا، سپتيما هم آكتاوالرغه. اوشبو اسملرگه باشقه حاضرده طاغين ايكنچی تورلی اسملرگه بولنه‌لر: دو (do) ری (re) می (mi) فا (fa) سول (sol) لا (la) سی (si) جوان طاوشدن باشلاب تمام ايلك نچكه‌سينه حتلی اره‌تدن چقغان‌طاوشلرغه «گامه» ("гамма") ديلر.

شرق موسيقه‌سی، ياۋروپا موسيقه‌سی كبی اون ايكی تيگز توغه بولنمی، بلكه بش تيگزسز تونغه بولنه‌لر. اوشبو شرق گامه‌سی قطايلردن آلنغان ديب اويلانادر. قطايلرده‌ده شولا يوق بيش تونغه بولنوب، اسملری: فا، سو، لا، دو، ری.

آغری‌بار. و. آپانای.

شيطان‌نلك موينينه.

ادبيات

سويمه يوقغه، كويمه يوقغه جورمه‌چی شول قزبله
برده‌سويمی اول‌سينی سين‌يوقده‌اول‌سيندن‌كوله
كولسه كولسون‌شول‌كيره‌ك‌شول آنده‌سينلك‌نی اشلك؟
ئه‌يدن‌كولسون‌اول ماتوردنياغه‌كورساتسون تشن
تش‌نورن چه‌چسونن‌دنيانی جيبارسون باالقنوب
جيری، كوگی ياقتروب كيتسون ئلی بر يالت ابنوب

ع. ت.

*

شاعر

يللر اوتوب، بارا تورغاچ قارطايسامده
بوكروم چغرب بتسه‌ده حالدن طايسامن
كوگلم مينم يه‌بيه‌ش قالورهيچ قارطايماس
جانم‌كوچلی بولوب قالورحالدن طايماس
كوكراگمده مينم شعراوطم صاومی؟
كوته‌ره‌م مين قارت بولسامده آورطاونی
كوگلمده كون همان آياز همانده ياز
شاعر كوگلنده قش بولميده قار يا‌ومی
بولمامن‌يوق! قارطايسامده چن‌قارت كبی
اوطورمام تيك تورلی تله‌ك تلی تلی
منمه‌من مين خدای قوشسه ميچ باشينه
شعرلردن كيلور ميگا كيره‌ك جلی
جرلی جرلی ئوله‌رمن مين ئولگه‌نده‌ده
ده‌شمی قالمام عزرائيلنی كرگه‌نده‌ده
«بزكيته‌بز سز قالاسز» ديب جرلارمن
جسمنی توفراق برله كومگه‌نده‌ده.

م. توقايف

سيرغاچ اويازنده آخوند صايلاو هم مكتب اشلری.

نبژنی غوبيرناسی سيرغاچ اويازنده اوقو اوقتدر اشلری نيندی توبان درجه‌ده ايكاننی غزينه

اوقوچیلر شاید ملسه‌لر کیره‌ك، کوپ دفعه یازلمش ایدی.

بزنلك میشار خلقی ملاغه مقدس بر ذات دیب قاراغانغه ملالرنك نفوذی غایت زوردر. لکن ملالر اوقو واوقتو اشلرنده آرتقه تابا پروپاغاندا یاصاب بو نفوذلرن ایلك قباحت صورتلا سؤاستعمال ایتمکده‌لردر.

سیرغاچ زیمستؤاسندن مکتبلرگه اوطونغه دیب (صورامیچه اوق) هر یلنی ۳۰ صوم آقچه بیرلگانگه کوره ملالر کوز باشنده مکتبنی آچوب دورت بیش بالاغه «آلپسنئه لمگه سکن...» نی تچفرته‌لرده آندن صوك مکتبنی یابوب یش، یش بازارغه هم سیرغاچقه یوری باشلیلر (بوجمله‌دن برنیچه ملامستثنی) اول آقچه بنکاچ مسکاو، پیتربورلرغه «قوناق بولوب» کیته‌لر شولای قش اوته‌در.

زیمستؤا روسچه هم مسلمانچه اوقوتله تورغان ابتدائی مکتبلر صالماق بولسه‌ده اول یارامی: زیمستؤا آقچه‌سینه بالالر اوقتو درست توگل. اما ملانك اوز قولینه کره تورغان ۳۰ صوم زیمستؤا آقچه‌سی‌غنه یاریدر.

ایندی بو اشلرنك آخری یاقینلاشدی بولمق کیره‌ك: برنچی اوله‌رق موندان ۳ سنه مقدم قوزما آولنده دیان مخدوم اصول صوتیه مکتبی آچوب ترتیب ایله بالالر اوقوته باشلادی. تیره یاق ملالری تورلیچه آرقلی توشوب قاراسه‌لرده مکتبنی یابدره آلمادیلر. صوگندن پلانلرن اوزگارتوب دیان مخدومدن خلقنی بیزدرر ایچون تورلی یالغان خبرلر تاراتدیلر حتی غزیته سنونلرنلاده تورلی فاحش افترالر یازدردیلر، اما مقصودلری کیرسنچه چقدی.

اوتکان یل پرژار قریه‌سنده برادران خلیل‌الله هم ظریف عبید اللین‌لرنك اجتهادی واهل خیراتنك همتی ایله معلمه کیتوروب قزلرنی اصول صوتیه ایله گوزه‌ل صورتده اوقوتدره باشلادیلر. بوبل منده کور پوژار قریه‌سنده هم کورشی آول پاشاط قریه‌سنده ایرلر ایچونده معلملر کیتوروب اصول جدید مکتبی آچلدی؛ کیله‌سی یلغه باشقه آوللرده‌ده بولوون امید ایته‌مز.

بو اشلر، هریل ۳۰ صومنی کسه‌گه قویوچی ملالرنك افکوسنلرینه هیچ کیلمادی، تاغنده تورلی تدبیرلرگه کرشدیلر حتی اصول جدیدکه قارشی توروشور ایچون سایوز یاصاغانلر ایمش خبریده بار.

حاضرنده‌نتیجه شولغنه سیرغاچ اویازنلاگی متعصب ملالر اوز آرالرندن بر آخوند صایلاب اول آخوندغه دیکتاتورلق ؤلاستی بیروب مقصودلری اصول جدیدنك طامرن قورتو ایمش کاندیداتلقغه آنتار آولینك اوطونچی ملا عبدالقادر، ملاغیاث اوغلی تعیین ایدلدی. عبدالقادر ملانی آخوند ایتارگه بیگراکده اجتهاد ایدوچیلر: جیزناسی حسن ملا یونوسف، اوطون سوداسی کامپانیونی قربان ملا، وما اشبه‌لردر.

یه، متعصب امام افندیلر، اشنی قردیگز! اصول جدیده برله طارطیشه‌مز دیگان بولوب، هیچ لزومسز اورنده جیلکه‌گزگه آخوند مندروب آطلاندردیگز، دیمك که قاش توزه‌ته‌م دیب کوز چقاردیگز.

قدیمچی هم ایجکچیلر!

طربشگز، موژیکلر منبردن آرطگزغه تیبوب توشورگنچه گه قدر طبرچنوب قالسگز. لکن آگلاگز دیگزگه کوپر صالا آلماسز!

......بز کیته‌بز طوغری یولدن
حقاق ایچون جانلر قربان....

اوقومش‌سوداگر.

خاتون قز عالمی .

«بن اوفا اویازی «ص..ا..ی» آولینڭ بر مؤذن قزی‌ایدم. انکام اوزنچه بیك صوفی هم مریددر. مینی یاشیغمه ترکی‌طانورلق ازقندی، مینده حال‌قدرمچه صبیه بالالرنی اوقتوب عمرکچردم، صوکره اوسوب بویغه یتکاچ، اوزیمه موافق، کوکلیمه یاراغان بر معرفتلیرك یگتکه باروب، شونڭ ایله برگه اوقتوایله مشغول بولورغه، خلققه خدمت ایتارگه خیال ایته باشلاغان ایدم. ۱۹۰۸ یل باشنده یاشم ۱۸ گه یتدی، تورلی بردن صوراتا باشلادیلر، میـن بیچاره‌نڭ اوتـه بختسزلگینه قارشی آولمزده‌غی «امیار» دیب یورتوله‌طورغان مؤذن میشاردن یاوچی کیلدی. مین بونی سیزدم و آنڭ کم ایکانلگن‌یاخشی بلگانلگمدن طوب طوغری، رضا بولمیه‌چغمنی بلدردم، چونکه اول مؤذنده، اوستینه اچکالیده..

انکام بیررگه بولدی. یغلاب قارشی طوردم، طکلامادی، آقچه‌سینه آلدانوب نکاح اوقوتقان؛ نکاح آلدنده میندن رضالق صورامادیلرده... بونی ایشتکاچ آبدراب نیشلارگه بلمادم، حتی قولیمه پچاق آلوب اوز اوزیمه صانچورگه حاضرلندم؛ لکن قتل نفس حرام اولدیغندن قیوچیلق ایته المادم، آرتق صبردن باشقه حالم وباردمچم قالمادی.

اوقوچیلار! اوشبوکونده بله‌سکزمی مینم حالمنی؟ نی راحت بار ایندی میکا؟ اگرمین «ایر» بولسه ایدم برسن یاراتماسام بوکونده ایکنچیسن آلورغه ایرکم بولور ایدی، لکن بزنڭ‌دین باشلقلری، اوزلرنگنه، ایرلرنیگنه انسان صاناب بزمسکین قزلرنی مال‌اورنینه صاتالر، ایندی قایا میکا راحت دنیا؟ فایده‌قالدی عبادتلر قیلوب، سبق‌بالالری اوقتوب مطالعه‌لر قیلوب اوطرولر؟ قایا قالدی مینم‌طاتلی‌خیاللارم؟ یوق؛ همه‌سی بتدی، یمرلدی.

آرتق یازارغه قولم بارمی... آرتـق مین‌بختسز، میسکینه من!

حقی‌مسلمان کشیلر! زنهار بالالرکز بولسه میندای‌قیلماکز، آندن آرتق‌یانغان اوتقه‌صالکز!

بوکورگان جبر وظلملرم، بختسزلکم ایچون احتمال‌که آخرتده راحتن کوررمن؛ لکن‌حاضرگیسی بیك قیمت، آخرتده آتامنڭ یاقاسینه یابشوب حاضر کورگان آغرلقلرنڭ انتقامن آلورمن دیـه هرکون آنداینارگه مجبوره‌من.

یازغوچی مجبوره: صاحب‌جمال.

کوزیاشلارم‌حقینه‌بوخطمنی‌یازکز! آه....

«وقت»

نور غزیته‌سینڭ ۱٦٤ نچی نومیرنده اوفا غوبیرناسی استرلی‌تاماق‌شهرندن ٥٥ خاتون امضاسی ایله دیپوتات محمودف ایسمینه کیلمش خط درج ایتلگان. بوخاتونلر ایرلری وبالالرینڭ هر وقت ایچوب، ایسروب یوروب کوب تورلی جفالر وفقیر حالتلرگه توشولرن کورساتدکلری صوکنده، دومانڭ اچکیلککه قارشی بولغان' کامیسیه‌سندن محمودف آرقلی تماماوق اچملکنی بتره آلماسالرده آزاینولرین چن کوکللرندن اوتنه‌لر.

اداره ــ بوخانه‌لرنڭ اوتنولری‌بیك دوغریدر. ایرلرنڭ ایچولرندن ایڭ عذاب چیگه تورغان کشیلر خانملردر. مسلمانلرده ایچو حاضرده بیك قوت آلوب بارمقده‌در. بزنڭ قزانده ایسه بو وقتلرده هر کون دیرلك مسلمان اورامارنده حتی مدرسه، مسجد کورشیلرنده مسلمانلر ایچون مخصوص دیب یازلغان ژیوبسکالی پیؤنوی‌لافکالر آرتمقده‌در بزنڭ چن (پچان بازاری) مسلمانلارمزده شولارنڭ هر قایوسنده طولوب اوترماقده‌لردر. خیر بلر حال یوق بلکه آلارنڭ‌ایچولرینه دین قوتله‌وایچون بولا تورغاندر، چونکه کوبراك وقتده اصول جدیده‌نی

بترەمز دیب مکتبلرگە کروب کتابلر طابتـاب یرولری، تیاترو وادبیات کیچەلرنـدە نزاعلـر چغاررغە طریشولری، باشلرنی جمیع قباحت سوزلر ایلە سوگوب قالولری ایسرك حالقلرنك بولغالیلر. بولار دیننی قوّتلاو توگلمنی؟

سمبردەدارالمعلمین

بوسنە سمبردە، همتلی اغنیادن حسن آقچورین جنابلـری طرفندن وقتلـی اولارق، بـردارالمعلمین آچلوب، ایبون باشندن آوغوست باشینە قدردوام ایلەچکدر. قبول اولنەچق شاگردلـرك، یخشی صورتدە اوقی‌یازابلـولری واوقوغانلرینیدە آکلاب سـویلەرگە اقتدارلری اولـوب، حسابدن اعمال اربعەنی بلـگان بـولولری شرطدر. اوقتـولاچق درسلر ایسە: اصـول صـوتیەنك تـرتیباتی یخشی کورساتلـوب؛ معلملر نمونە سنەدگی (٤) صنف ابتدائیە ایچـون توزلـگان پراغـرام‌ایلە باروب اوقتولەچقدر. همحسابدن کسرعادی، کسراعشاری، تاریخ عمومی اوقتلوب، ممکن قدرمفصل ومکمل روسیە جغرافیە همکـورساتلە چکدر. دارالمعلمین‌نك اسبـابی ومعلملرینك وظیفەلری، وشاکـردلرنك کیلـو، کیتولرینە باشقە بـولغان: تورو، اوقو، وآشاو راصخودلرینك جملەسی تمامیلە محترم حسن آقچورین طرفندن تأمین ایتلەچکدر.

تلەگان کشیلر حاضردن خبرلشوب، سمبردە، آقچورینلر معلمی میرزاصالح افندی نوغاییکغەکە مراجعت ایتسونلر.

تونتەرشاگردلرینك بتوینە اچلری پوشقان بایلارغە

عزتلو افندیلر! سز شاگردلرنك تارالوویغـە کیفلنگز کیتوب شاگردلرگە: «سز یرقغە کینەرگـە یوریسز هم ایپداشلرگزنی یوقغە یبارەسز. بزنك حضرت اصلاحقە قارشی، سزنی اصلاحدن طیمی، سز اصلاح قیلـگز تاریخ اوقگز، جغرافیە، حدیث، علوم عربیە تمـام اوقگز. سزنی آندن کم طیار. لکن شونسی حضرت اول علملرنی اوقتا آلماس اوقت دیوب صوریدە آلمیسز» دیە باشلادگز.

سزنك بو سوزلرگزنك شاکردلر واقعەغە نیچك تطبیق اینلەچك ایکانلرن بیك یخشی بلەلر. قزان غزیتەلرون آلوچی شاکردلرنی مدرسەدن قوارغە وعدە قیلغان مدرس‌نك اصلاحقە قارشماوینە کم اشانا صوڭ؟

ارضنی کرە دیگان کشی کافر، جغرافیە اوقوچی چن دهری (اقامة البرهان ٨ نچی جزء) دیوچی‌نك (مدرسەدن جغرافیە کتابن تابقاندە باکە فـلان شاکردنك جغرافیە اوقی دیگاندە) رضاء کفر کفر قاعدەسی بوینچە شاکردلرنك آرقاسینە تایاق ایلە تشریف بیوراچغن کم اوبلامی صوڭ؟ سزبوسوزگز بوکوز بویاوگز‌ایلەگنە شاکردلرنك کیتوون توقتانا آلمیسز! آلار کیتەلر، کیلەچك یلغە تاغن بکرمیدن آرتق شاکردلر کیلمیار.

افندیلر! سزگە شاکردلر فقط شونیغنە اینەلـر «حضرت استعفا قیلسون اورنینـە اوقت دیوب صورارغە حقمز بولغـان مدرس قویگز باکە بو حضرتکە مسئولیت کلمەسینك معناسون توشندورگز شاکردلرنك تلەگان معلملرون کیتررگە قارشی کیلماسون، شاکردلرنی اوزینە عسکر وقل ایتوب آصراماسون، اوز کیفینە ایاروب شاکردلرنك عزیز عمرلرون قربان قیلماسون! مونـە آلار شول وقتدەغنە تارالماسلر.

ت. ا.

شرق، غرب عالمندن

ایلك صوڭ نشرایدیلان اسناستیقەغە قارغانڭ

غرب عالمنده، معلمی کوب اولان مملکت شمالی آمریقاده جماهیر متفیقه‌در.

بو استاتستیقه‌غه کوره:

شمالی آمریقا حکومتنده	۵۷۸،۴۶۴
انگلتره‌ده	۲۷۲،۲۴۹
روسیه‌ده	۱۹۹،۶۳۱
فرانسه‌ده	۱۵۹۰۷۳
گیرمانیه‌ده	۱۴۴،۴۸۴
آوستر- ؤینگریه‌ده	۱۱۳،۵۰۰
ایتالیاده	۰۵۷۰۰۰

بورقملرنگ کوزلگینده کم شبهه ایته؟

بو ملتلر عالم بولسه، بای بولسه کم تعجب ایته آلا؟ بز- دینلری بله‌ن علم فرض ایتلگان، چاچ کییم طرغریسینده صحابه‌لردن‌ده آرتق دیانت کورسه‌تکان، تاتارلرنگ کوبمی معلملری، بار؟ نیچه آولغه برتوشه؟ نیچه‌ئک تاتار باشینه برتوشه؟

مصر حکومتنده ۵۰۵ مکتب، مدرسه باردر. مذکور مکتب‌لرده ۱۸۵۰ عدد معلم بولوب، ۱۶۵۵۸۷ عدد طلبه اوقومقده‌در.

مصر حکومتی قول آستنده تخمنا ۳۰۰،۰۰۰ ئه‌رمه‌ن تورماقده‌در. بولرنگ اوزلر مخصوص، ۱۰ کتبخانه، ۲۰ له‌ب مطبعه، ۴ ئه‌رمه نچه، ۲ فرانسوزچه، ۲ عربچه غزیته، ۲ علمی ژورنال، ۱ خاتون قز ایچون غزیته نشر ایتمه‌که‌لردر. ۶ اعدادیه، ۱۲۵ رشدیه، ۱۰۲۶ ابتدائیه‌مکتبلرگه مالکلردر. شول مکتب‌لرده اوقته تورغان معلملر هر یل صاین اسکندریه شهرنه جییولوب، اوقتو حقنده جمعیت‌لری بولادر.

مدرسه خبرلری

مچکره مدرسه‌سی

باشقه مدرسه‌لرگه قاراغانده بومدرسه‌نگ اوزینه برآیرماسی بار، اولده شاگردلرنگ هر قایوسی پیشلك دعواسی قیلوب اصلاح کیرا کسنماولریدر. آراده بعض بر فکرلیلری بولسه‌ده بیك آز، بولغانیده کوندن کون یوغالاغنه بارالر. مدرس بیلگولی - اوقتویده یاتسنرلق توگل. شاکردلر ایسه همان آزایه، بته‌لر. مدرسه‌نگ ایکی بلدان صوڭغی حالن آیرماچق بلورلك توگل.

۲) صاطش مدرسه‌سی، بزنگ یاق مدرسه‌لری جمله‌سندن ایڭ مدرسه‌نڭ اصلاح لزومن بلگه‌ن، بارسندانده ئلك اویانغان بولسه‌ده- مدرس‌نڭ تدبیری سایه‌سنده کوز کیلگان وقتلرده اصلاح مصلاح دیوب یورمسکه توبه ایتدروب، قایسی بیك اوصاللرون ملالقغه یباروب، وقای برلرونده «هیچ تاوشلانوب یورمسکه» وعده‌لر قیلدروب قبول قیلا باشلاغاچ شاکردلرنڭ‌همتلری اؤلگی کبی دردلری سوندی. شاولاب طورغان شاکردلر صو کبك یوغالا، انقراضغه تابا بارا باشلادی. شولای ایتوب بو مدرسه‌نیده یخشیلانا دیوب حکم قیلوب بولمی، حاضرگه شونسی معلوم: شاکردلر تارالوب بتسه مال یابارغه مدرسه‌لری یخشی بولور.

۳) تونته‌ر مدرسه‌سی، مدرس اوزی انصافقه کیلوب اصلاح قیلماسه، بومدرسه‌ده بته، شاکردلرنڭ ایسیده قالمی، دیوب حکم قیلورغه حاضردانوك ممکن‌در. شاکردلر بیك تارالا، کوبسی ایروندن بتونلای کیلمی، برآزیده قش اورتاسنده باشقه مدرسه‌گه قاچدیلر. خلفه‌لر بیك یالقاو. اوقتمیسکز دیسه‌ڭ «موڭارچیده اوزیخشیلغه‌زدن اوقتدق، بز یاللاب قویغان کشیگز توگل» دیلر اوزلری استعفا قلمیلر همان اوز قول آستلرینه نیقدر شاکرد جیوب یاتالر.

٤) قشقار مدرسه‌سی، اول تاغن برتوسلی «قایچانده بولسه، باشقه ملت مدرسه‌لری کبی منتظم

اصلاح قیلنوب یتار» قضیه‌سی بو مدرسه حقنده‌ده البت صادق توگل. شاکردلر اتفاق قیلشوب، احوال زماندن خبردار، بر مدرس کیتره آلمیلر همانده اوشبو ازدن بارسه، باشقه‌لر کبی بو مدرسه‌گه‌ده بره‌ر یلدان «نول» توشاچکدر.

خیر مونه شاگرد دیه‌رلك کشیلرده یوق، اسخالاستیکا هم‌واق‌صالوب میلری چرگان بر نیچه بولاچق صوری قورتلرغنه. مونك قدر تاتار ملتینه ضرر اینکان، بر سفاهت خانه‌نك بتووینه اولقدر قایغررغه یارامی. اگر بروقت بو مدرسه‌گه صغرلر بابلسه، هر آتلی کشی کوبدن شولای کیره‌ك ایدی دیه‌چکده کیته‌چکدر. تاتار اوغلی.

ترویسکی‌ده رسولیه مکتبی

رسولیه مکتبی‌نك حالی شول قدرفنا بر حالده‌در تعبیر قیلمق ممکن توگل. دورت صنفلی بو مکتبکه دورت معلم تعیین قیلنغان. لکن بو دورت معلمنك بری آلتمش بیش یاشنده شیخ فانی اولدقندن مکتبکه وقتنده کیلوب اولگره آلمی. ایکنچی‌سی ۲۰ یاشنده‌گنه بولسه‌ده خاتونی یانندن ایرته‌تورروب کینارگه قیین بولغاندن بوهم وقتنده کیله آلمی ایکیسیده ساعت ۱۰ یارمه یاخود ۱۱ ده کیله‌لر. ساعت ۱۱ گه قدر بو ایکی خلفه‌نك شاگردلری صوغشوب وقت اوتکره‌لر. اون بردن اون ایکیگه قدر درس اوقوته‌لر، ۱۲ دن برگه قدر تنفس بوله صوکره بالالرنی قایتاروب یباره‌لر. مدرسهٔ رسولیه اداره‌سی بوکا کوبدن دقت ایتو کیرك ایدی. بومکتبنك اجتهاد قیلوب اوقوتقان ایکی معلمی صفا احمد افندی ایله‌ینه بریدر بولارغه تشکر قیلورلق.

تیلیفون

داخلی خبرلر:

پیرم غوبیرناسنك قلوچه‌ای آولنه یکاترینبورغ شهرنك حمیتلی بایلرندن زین‌الدین آغافورف طرفندن، بر مکتب صالدروب اصول جدیده ایله اوقته باشلانغانون هم شول ژولسه ایکی‌مك باشقرد بولوبده، ئه‌لیگه قدر هیچ مکتب دیگان نرسه کورگانلری یوق ایدی دیب اداره‌مزگه یازالر.

طومسکیدن یازولرینه قاراغانه: بوسنه طومسکیده طاش مکتبده و حمیدفلر تربیه‌سنده‌گی مکتبده، معلملر طرفندن زورلر ایچون درس ایتله‌رده‌ك، تحصیلدن وقتی اوتکان کشیلرنی، علوم دینیه، جغرافیا، تاریخ، حساب، یازو کبی فنلر ایله طانشدریله‌در. معلملرنك اجتهادی، خلقنكه بوندی گوزل اشکه رغبت ایتوی شایان تشکر بر اشدر.

بو ایکی خبر بزم قزان تقوی بایلرمزغه بیك زور عبرتدر.

بویل اورینبورغ حسینفلر مکتبنده، امتحانلر ۵ نچی آپریلده باشلانوب ۱۰ نچی مایغه قدر دوام اینه‌چکدر. توبان صنفلرغه امتحان مای باشنده باشلاناچقدر.

بری اویازی اوچبوله مدرسه‌سنده شاکردلر ۲۱ نچی فیوراالده ادبیات کیچه‌سی یاصادیلر. اطرافدن بعض ترقیپرور ملالرده کلمشلر ایدی. حاضرون جمله‌سی کیچه‌دن ممنون اوله‌رق تارالدیلر.

شولوق وقتلرده (۱۸ نچی فیوراالده اولسه کرك) بلبای اویازی «دومای» مدرسه‌سنه شاکردلر: اسکریپکه، غارمون، آق باشلی، قزل باشلی، مکیفاتلر ایله (قدیملر) ادبیات کیچه‌سی یاصادیلر.

اوچبوله شاکردلرینه مدرس افندی ، برسوز دیمه‌سه‌ده تورلی یاقدن هاسدلر اوق آتدیلر ایسه‌ده هیچ کار ایتمدی .

دومای شاکردلرینه نه قدر قباحت اش اشلاسه‌لرده، هیچ سوز ایتوچی بولمدی .

هرایکی مجلسده بولوچی

ادبیات برله شغلله‌نه تورغان کشیلر ٢٢نچی آغوستنك ، مشهور محررلردن تورگینف‌نك ئولوینك ٢٥ یللی تولو مناسبتیله ، شول کوننی الوغلارغه اویلهلر .

معارف مینستری شوارتس‌نك ٣نچی مارتده چقارغان امرینه بناً ایرلر قزلر گیمنازیه‌سنده هم بتون اورته مکتبلرده بویل یازدن باشلاب صنفدن صنفقه کوچو امتحانلری مهم درسلردن‌گنه اولوب برنچی ایکنچی صنف شاکردلری بتونلای امتحانسز کوچره‌له‌چکلر .

کییف . کوب خدمتی سبقت ایتکان کییف اونیؤیرسیتیتینك تاریخ پرافیسوری آنتونوف اولگان .

ژارونژ گوبیرناسینك بعض پوپلری اوزلرینك اورنلرینی طاشلاب خارکوف اونیؤیرسیتیتینه استودینت بولوب یازلمقده‌لر .

اوتکان یل کورنیسق دومه آولنك بعض بایراق آدملر خراجاتی ایلان مکتب رشدیه آچماق نیتی ایله بربنا توزولگان ایدی. بویل قش ابتداسندین شول مکتبگه برمعلم کیترلوب ابتدائی تعلیم باشلانغان ایدی، موندین صوڭ مکتب‌نك بانیلاری زیمستوادین مکتب‌که اعانه صوراب مراجعت ایتکانلر ایدی زیمستوا اوشبو مکتب‌که ، روس تلی کرتو شرطی ایله اوّلگی اوچیتلگه ٥٨٠صوم ایکنچی اوچیتلگه ٤٢٠صوم دین معلمینه ٢٠٠صوم باری یلغه ١٢٠٠صوم بیرورگه التزام ایتکانلر . حاضر شول مکتبکه ایکنچی اوچیتل عدایله‌رك بر مسلمان اوچیتل کیلوب اوقته باشلاغان اوقتو پروغراماسی زیمستوا طرفندین قویولاچاق .

کییفده، کییف - بیچورسکی غیمنازیه‌دن بیرله طورغان فالش آتتیستات زیربلوستی‌نی باصاوچی کشی طوتلمش.

آتتیستات ایله یورییؤسکی اونیورسیتینینکده کروچی ١٣ کشی بولمش. بولارنڭ هر قایوسی شول آتتیستات اوچون آلطیشار ، یدیشار یوز صوم تولەگان بولغانلر . اخبار

آسترخانده موجود «شورای اسلام» جمعیتینك مکتبلرنده ٤٠٠ ایر و ٣٠٠ قز بالالر اوقومقده ایمش ، بوندن صوڭ اورنن زورایتوب ، کتبخانه وزورلر ایچون درس خانه آچارغه اویلی ایکان.

برهان ترقی

فحش خانه‌ده یروچی شاعر کلیم‌الله تورلی، فوکس‌لر ، واورام جرلاری جرلاب خاضروننی سرخوش ایلدی. بو مدرسه‌گه‌ده اطرافدن تورلی میقروب‌لرجیولمشلر ایدی . ایشته ایکی مدرسه آراسنده فرق !!!

داخیلیه مینستری اسطالیپین، گینرال گوبیرناطورلرغه هم گرادا ناچالنیکلرگه ، معارف جمعیتلری هم نارودنی اونیؤیرسیتیت اوبشسنوالری اوستندن نق تیکشروب توررغه امر تاراتقان .

پریموریسکی اوبلاستنڭ ژاپونی گوبیرناتوری، کامچاتکاده‌غی پیتر وپاولوفسکی گارادسکوی اوچیلشچه‌ده اوچینلسکی کلاصلر آرتدررغه همده آحوتسکی ، گیژگینسکی، وآنادیرسکی اویازدلردن بیشار شاکرد قازنا راسخودینه طوتلولری حقنده یاردم صوراغان.

قزان خبرلری:

یاشلر کلوبی

یاشلر آراسینده اوزلرینه مخصوص کلوبقه رخصت آلب آچو فکری چققان، وبو کونلرده رخصت ایچون عریضه‌ده بیرمکچی بولالر دیب اداره‌مزگه خبر اینه‌لر.

کلوب‌نڭ اوصطافی، «شرق کلوب» ینه قاراغانده کیگره‌ك بولب، اعضالقغه خاتون قزده قبول ایتله‌چك وکوب یاڭا بدعتلرده بولاچق ایکان.

قزانده کولکی ژورنالی

یقین زمانده «الاصلاح» اداره‌سی هفته‌لك کولکی ژورنالی نشر ایته‌رگه رخصت آلاچقدر. هجوی ژورنال مدرسه معیشتنه‌گنه خاص بولمیچه تاتار معیشتنڭ هرطرفین تنقید ایته‌چکدر.

هر نومرده ایکی - اوچ رسم درج ایتلب نفاستی ایچونده صرف دقت ایتله‌چکدر.

ژورنال رخصت آلنو بله‌ن بو ۱۹۰۸ ۱۵کونگه بردفعه بولب بهاسی الاصلاح مشتریلری ایچون یارم یلغه ۱صوم ۲۵تین باشقه‌لر ایچون ۱صوم ۵۰تین بولاچقدر.

بو ژورنال ایچون مسلمانلر کوب طورا طورغان شهرلرده مخبرلر کیره‌ك بولدیغندن اراده‌سی بار افندیلر بوکوندن اداره‌گه خبر بیروب، اوزینڭ یازغان نرسه‌لریندن بره‌ر نمونه یبه‌رولری اوتنوله‌در.

ادبیات کیچه‌سی

۲۸مارتده بو سیزونده آخرغی مرتبه، کلوب یاڭا اختراعات وبدعة (حسنه) لر بله‌ن بیرژا زالینده ادبیات کیچه‌سی یاصالاچقدر. اوقلاطورغان نرسه‌لر آراسینده «دیکادینشا» تاتار ادبیاتینده اولگی مرتبه وجودکه کیلگان «عبدالرزاق اسملی کشی» نامینده بر اثر، «قاف طاوی آرتینده» اسملی قصه وباشقه کوب تورلی نرسه‌لر بولاچق.

خور ایکی تورلی بولوب، برسی ایرلر خوری وایکنچی‌سی ایر ,قزلر قاتش خور مشارکة اینه‌در. تاتار یاشلرینڭ آرکیستری یاڭا کوبلرنی خصوصی دقت بله‌ن حاضرله‌ب، اویناپاچقدر.

زال حاضرگه قدر روس کیچه‌لرینده‌ده تزیین ایتلمه‌گان زنتلر بله‌ن زنتله‌نب: برطرفده ئلیکتر یچستوا بلان بیزه‌لگان گوزل تیگرمه‌ن، وایکنچی طرفده یاش آغاچلردن کبیوسك قویلب، تورلی توسده‌گی اوتلر بله‌ن بیزه‌له‌چکدر. تانسالر وقتینده ریفلیکتر بله‌ن تانساۋات اینوچیلرنی، کوز چاغلرق ایتوب تورلی توسلرده تنویر ایتله‌چکدر. الحاصل بو کیچه قزان تاتارلری آراسینده اوزینڭ مکملیتی بله‌ن برنچی وبو سیزونده آخرغی بولاسیدر.

نارودنی اونیۋیرسیتیتنڭ موزیکا قسمی طرفندن شرق موزیکاسی حقنده یاصالغان کیچه.

(Этнографическій вечеръ Восточной музыки)

۷ نچی مارتده، جمعه کون نارودنی اونیۋیرسیتیتنڭ موزیکا قسمی طرفندن، ناۋی کلوب زالنده اوچ بولمده کانسیرت یاصالدی. اوّلگی بولمده مانویلوف طرفندن لیکسیه اوقلدی. (شرق موسیقه‌سی مقاله‌سن قاراڭز.)

۲ نچی بولم آلتی نومیردن عبارت اوله‌راق برنچی نومیرنده تریتر خانم اوزینڭ خانملردن مرکب خوری ایله بیك اعلا صورتده آشقادار کوین جرلادی. تاتارلارنڭ؛ ملی جرلرین اوّل مرتبه، ترتیبلی ویخشی تاوشلی خانملرطرفندن ایشتولری بولغانلقدن بیك دقت ایله طکلارغه مجبور ایته‌رك

تیران اویلارغه باترمقده ایدی. ۲ نچی نومیرنی باشقرد کویلریندن «صلوات» اسملی جرنی عمر تیریغولوف جرلادی. ۳ نچی نومیرده آغییفنڭ تاتار شاگردلرندان جیغان خوری تفکیلوف باحلهشو، سلطان عزیز هم تاقماقلرنی گوزل صورتده جرلادیلر. خلقغه بیگره‌کده تاقماق کویی اوخشاب اوزاقغه قدر قول چابولری زالنی یاگراتماقده ایدی. اوچ یکت طرفندن قوبزده اوینالوب کورساتللدی. بوندن صوڭ آحمرف قورایله بر نیچه تورلی کویلر اویناب کورساتدی. خلق بیك دقت ایله طکلامقده ایدیلر. ۵ نچی نومیرده خالقف واوته‌گانفلر طرفندن صارتچه جرلانلدی. خلقغه صارتچه جرلردن «لطیفه» دیگانی بیگراك اوخشاب برایکی مرتبه Bis که چقاردیلر، ٦ نچی نومیرده قرغیزچه شولوق کشیلر طرفندن جرلانوب ایکنچی بولم تمام بولدی.

۱۵ مینوت تنفسدن صوڭ ۳نچی بولم باشلاندی بو بولمنڭ برنچی نومیرنده کازلوف، اوزی نوطه‌غه صالغان آشقادار، محمدیه، تفکیلی، تاقماق کویلرین اوینادی. بو کویلرنی اویناغان چاغنده بتون زالده‌غی خلق هیچ تاوش طنلرین چقارمایچه بیك دقت ایله طکلامقده ایدیلر، آفرین‌غنه کازلوف تمام‌ایتوو ینه بتون خلقنڭ بردن قول چاباباشلاوی بتون زالنی طوتروب کازلوفنی ینه‌دن چقارغه مجبور اینمکده ایدی. ۵ نچی نومیرنی دخیل تریتر خانم اوزیگنه تاتار کویلرندن «اوزن کوی» هم «تاقماق» کویلرین جرلادی. بولرنگه یخشی طاوشلی برخانم طرفندن جرلانغانده ماتور چغولری بزنڭ یخشی، یخشی کویلرمزنڭ بارایکانچیلکن بلدرمکده ایدی. قالغان نومیرلر روسچه اوپیرالردن جرلانوب ایڭ آخیرغی نومرده کاپوستین‌نڭ ایرلر وخاتونلردن مرکب خوری اوپیرادن برقسم جرلاب تمام ایتدیلر.

زالده ۳۰۰ قدر کشی اولوب تورلی جنسدن بار ایدیلر. ژیچر کیچ ساعت سکزنچی یارتیدن باشلانوب ۱۱ ده تمام اولدی.

مکتوب

محترم محرر افندی!

معتبر «الاصلاح» غزیته‌سینه، مدرسهٔ قاسمیه حقنده یازلغان افترالرگه، اظهار حقیقت ایچون یازغان اوشبو جواب، هم «پروتیست» مزنی بتون شاکردلر اسمندن، لطفا درج ایتوگزنی اوتنه‌مز.

(۲۱ نچی نومر «الاصلاح» جریده‌سینه کول‌بویی مدرسه‌سی حقنده برقاچ یالغان جمله‌لر یازلغان «ایبدشکز» امضالی مقاله‌گه، بتون قاسمیه شاکردلرندن جواب، «پروتیست».)

«الاصلاح» نڭ برنچی مارتده چقمش ۲۱نچی نومرنده، حقیقتدن هیچ خبری بولمغان برذات «ایبدشکز» امضاسی ایلن، مدرسهٔ قاسمیه، وآنڭ مدرس ومعلملری حقنده یالغان افترالر یازو اوستینه، یاکاباش کوته‌رگان مدرسه‌مزنڭ ممکن قدر آلغه بارو ینه سعی، وغیرت ایدوچی مدرس، ومعلملرمزنی تحقیر ایدوب، گویه بتون شاکردلر، مدرس، ومعلملردن راضی توگللر توسلی ایتوب کورسه‌ته‌در. لکن بزشاکردلر مدرس، ومعلم لرمزنی اول ذات یازغانچه ذم وتحقیرگه مستحق توگللر دیب بله‌مز، چونکه بزنڭ مدرسه حاضرده ممکن بولغان قدری اصلاح ایدلوب، مادی قوتلری مساعده قیلدرغان قدری علوم دینیه درسلری اوقلدیغی کبی، فنون جدیده‌ده بردرجه یخشی اوقله‌در. شویله ایسه‌ده: بزنڭ مدرس، معلملرهمده شاکردلر مزمدرسه مکمل درجه‌ده اصلاح ایدلدی دیب دعوی قیلمیلار. (مکمل درجه‌ده اصلاح وترتیب نڭ برقلغی بزنڭ مدرسه‌گه‌گنه خاص اولمای بلکه‌بتون تاتار

مدرسه‌لرینڭ باشینه توشکان مرضدر (بیك آزون استثنا ایلان) ممکن قدر مونـدن صوڭده هر برسی براتفاقده اوله‌رق مدرسه‌نڭ ترقی و رواجینه اجتهاد ایده‌چکلر در. اما مدرسه‌نڭ حاضردن اوك مکمل درجه‌ده اصلاح ایدلمه‌وی، همده چیندن معلملر کیترتلمه‌وی مدرس وخلفه‌لر طرفندن اولمای ایکنچی سببلرگه مبنی در.

شوڭار گوره‌ده مذکور آدمنڭ قاسمیه مـدرسه‌سی حقنده یازغان سوزلرندن مقصودی حقیقت بولمای، فقط شاکردلر برله معلملر آراسینه تفریقه صالوب ایکی آرانی دشمانلاشدرو، باشلانغـان اشمزنڭ وجودگه چغوینه سبب بولغان اتفاق واتحـاد ببن ازو، مدرسه اوستینه یالاجاغوب خدمت ایه‌لرینڭ رغبتلرین، شاکردلرنڭ اخلاصلرین سونـدرو بولغانغه، بزعموم قاسمیه طلبه‌سی مذکور آدمگـه «پروتیست» (اعلان نفرت) ایدوب امضالرمز ایله‌ن تأکید ایته‌بز.

١٢٢ امضا.

اداره بومکتوبنی سینزور، اوصطافهنڭ ١٣٨ نچی ماده‌سی بوینچه باصبدی. «الاصلاح» ٢١ نومروسینه یازلغان فکرینڭ قالا، واول سوزلرنڭ کاملا درست ایکانینه اشانـادر. اگر بـو ١٢٢ امضانـڭ ٢٢ نچی الاصلاحده یازغان طریق بله‌ده جیبلغانـن بلـه‌سه «الاصلاح» البته اشانر ایدی. عمومادة «الاصلاح» خلفه‌لر سوزینه قاراغانڭ شاکردلرنکین آلڭ طوتادر. لـکن.... ٢٢ نچی نومرونی اوقڭز!

مونڭ اوستینه‌ده بومکتوبڭ ٢١ نچی‌ده یازلغان نـرسه لرنڭ برسینه‌ده جواب بیرلیچان. سویله‌رگه ماتورسوز لرگنه یازلغان.

تاتارچه تیاتر اوینی

١٤ نچی مارتڭ نوژی کلوب زالنڭ غیاض افندی اسحاقف اثری ٥ پرده ٦ کورنشلی «آلدم بیردم» پییصاسی قویلدی. بو کرنلرده تاتارلر ایچون کیچه‌لریش لوینه‌ده قارامیچه بتون بیلیتلر صاتلب بتب زال تمام طولغان ایدی. بیك کوب کیلوچیلرگه بیلیت یتمه‌گانلکدن کیری کیته‌رگه مجبور بولغانلر.

خلقنڭ یارمی خاتون قز طائفه‌سندن عبارت بولوب، تیز زمانڭ خاتونلرمزنڭ بر قسمی معیشت عمومیه‌گه مداخله ایته باشلاب، تاتار معیشتینی حاضرگه قدر بولغان برطرفلیلق وابچ پوشترغچلقدن قوتولدراچقلر ایکاننی بلـگزه‌لر ایدی.

خاتون قزلرمزنڭ معنشت عمومیه‌مزده ایرلر بـله‌ن مساوی قاتشولری خلقمزده‌غی طوپـاسلق وحسسزلك وسفاهت عالمندن سعادت ازله‌ولرنی بترونڭ ایڭ باش وایڭ حقیقی سببلرندن بولب بوو قتقه قدر شولقدر قزقسز، روحسز معیشتمزنی روحلاندراچاق وصفا بیره‌چکدر.

مونده خاتون قزلرمزنڭ، اوزلرین ذاتلرینه مناسب نزاکت وتربیه بله طوتولری، وشولقدر اوزاق زمانلر تربیه بله‌ن قانلرینه سڭدرلـگان قاچونگده شولقدر تیز وقتڭ بتوی، حقیقة یاڭا تورمشنڭ جیگوی صانالرغه تیوش نرسه‌لردن برسیدر.

بـو غلبه بـله‌ن یاڭا تورمشنی تبریك ایتو جمله‌مزنڭ بورچمزدر.

«آلدم بیردم» حقنده الاصلاح‌ده مین برقات اوز فکرمنی یازغان ایدم. شوڭار کوره بو کچکنه مقاله‌ده آنڭ حقنڭ برنرسه یازارغه کیره‌ك طابمیم، فقط باش قهرمان ابراهیمنڭ یخشی یازلغان بر تیب توگل ایکانچیلـگی اسسیناده بیگره‌ك آچق کورگانلـگی سکوت بله‌ن اوزاراق توگلدر.

اوینده مشارکت اینوچیلرنڭ کوبره‌گی اوز روللرین یخشی اجـرا ایتوب، حتی بعضیلری چن تیب وجودکه کیتردیلر دیه‌رگه ممکندر. لـکن، باش قهرمان ابراهیم رولین اویناوچی

چڭغزخانف‌نڭ بیك روحسز، تله‌رتله‌مس اوینهاوی، واوز رولین بلماگانلکدن جمله‌نڭ نه‌ق اورتاسندن بولوب، سوفلورنی طکلاب طوررغه مجبور بولوی، اوینغه باشقه آرتیستلر بیرگان ئففیکتنیده صیقلاتب، بو رولنڭ کشیسی قولنده بولماوین آچق کورساته ایدی. خصوصا آخرغی کورنشده چڭغزخانف، اوینامادی بلکه توتلوغه، توتلوغه دیکلامیرؤات ایتدی دیه‌رلك درجه‌ده قزقسز چغاردی.

(خیر، مونده کم اوینسه‌ده، اول اوزون' اورنسز ریچلرنی ئله نیقدر گوزه‌ل چغارا آلماس ایدی) عالیه رولین اجرا ایتوچی مرادؤا توتاش چڭغز خانف‌نڭ روحسزلغی سایه‌سنده بولسه کیره‌ك، اول‌گی پرده‌ده‌گی اظهار عشق وباغچه‌ده‌غی مذاکره‌لرنی برقدر یومشاق چغاردی. لکن ایکنچی پرده‌ده عالیه‌نڭ تره‌زه‌دن اویلانب، خیالغه باتوب اوطرونی خصوصی مهارت وئففیکت بله‌ن کورساتدی. دیؤبشفنڭ صاقال میرقلری منرقی تاتار باینقینه توگل بلکه صالاملانقینه اوخشی ایدی. سویلاونده برقدر غیرطبیعیلك حس ایتلدی. عریفه بیکه رولین اجرا ایتکان سلطانؤا اوزرولی بله‌ن ایـڭ واق تفصیلاتینه‌قدر تکمیل بله‌ن اجرا ایتب حقیقی عریفه بیکه‌نی خلق کوز آلدینه کیتردی.

فقط کیم بیك آرتق سانلگی بله‌ن تاتار بای خاتونی‌نقینه اوخشاشسز ایدی. قلاقغه زور زور آلقه‌لر قولغه شالغه شالتراوقلر تاغلغان بولسه‌ده اورنسز بولغان بولر ایدی. شیرعلییف جنابلری صادق رولین مخصوص مهارت بله‌ن کورساتدی. عزیزف‌اددی رولین بیك مکمل صورتده اجرا ایتب مکمل‌قیب وجودکه کیتردی دیورگه ممکندر. عزیزفنی شوشندی روللرده باشقه اوینلرده کورسه‌ك ایدی.

شمس‌الدینؤا وبهارؤا خانملرده زهر، قارت تاتار خاتونلرینی بیك ماهرانه کورگازدیلر. شمس‌الدینؤا خانمنڭ بیك اوستا قیلنوی اول پرده‌گه کامل ئففیکت بیردی.

اسمارولینده تارخانؤا بیك زهرلی نچقرشچان خاتون تصویر ایتسه‌ده تارخانؤا توتاشنڭ خلقی حلیمانه طبیعتی مـونی یخشی چغاررغه اوڭغایسزلادی. قالغان آرتیسلرده اوز روللرینی رضا بولرلق درجه‌ده یخشی اجرا ایتدیلر.

اوین ساعت $1\frac{1}{2}$ غه قدر صوزلب، پرده آرالرنده آنترا کتلرنڭ اوزون بولوی ایکنچی مرتبه اویناغانده بولدرماسقه تیوشلی اشلردندر: وقتنکده آزقالووی وزالنکده کچکنه‌لگی سایه‌سنده تانسا قسمی کیره‌گنچه روحلی بولا آلمادی.

باشقه‌لر آراسنده دخی برسوز: بو کونلرده یولدز غزیته‌سی میکا معلوم بولماغان بر سبب بله‌ن «آلدم بیردم» پییصاسی بـر باینڭ عائله معیشتندن آلب یاصالغان، آنده بر یاش یکت یاقلانب یازلغان وحالنکه بای قزینه اوز خدمتی بله‌ن طورا طورغان فکری واخلاقلی یکت کفو بولمی دیب بیك مهیبانه پروتیست یازب طاشلادی.

میـن یـولدز غزیته‌سینڭ (خصوصا حاضر بایلرنی، مخصوص خدای طرفندن اکرام ایتلگان خلق دیب اویلاوینه برده عجبلنمه‌سه‌مده، بای قزلرین بای اوغللرینه‌غنه اویلاندررگه طرشودن نی فائده امید ایته ایکانده، مونده‌ی عمومی جاوچیلق ایچون نینده‌ی آیاق جالی آلورمن دیب اویلی ایکان دیب باشیمه کیلگان سؤاللرنی یازمیده کیته آلمیم.

بای قزلری، بای قزلری، سزگه اخلاقلی، اوز خدمتی بله‌ن طورا طورغان کشیلر کفو توگل! سیکا باری اشلکسزلکگه اویره‌نگان بای بنچه‌لرگنه کفو ایکان! ایشته‌مسز؟

«یولدز» نڭ فتواسی بوینچه (سز تله‌سه‌کز کمنی سویو هم شوکار بارو حقوقینه مالك توگل

بلکه آنچه‌لی زور قورصاقلی کشیلرنیگنه سویه‌رگه
اگر سویمیسز ایکان - آلاینه باررغه مجبورلرسز .

داملا

قارغالیدن

« مالمی ، یالغانمی - اینادر ایشندوم »

کیچه بازارغه چقغان ایدم. عمر خلفه کیبتی آلدنده جیولب تورغان چاپانلی بایلر وبرایکی ملانی کورگاچ، بولار، نی سویلاشوب توره‌لر ایکان دیه یانلرینه باروب آرتدنغنه طکلارغه کرشدم مین بارغانده سوزنگ اورطه‌سی اولسه‌ده «بایاغی سین اینتکان عالیه‌ده نی‌اوقته‌لر ؟ . . .

— صونگ اسحاق حضرت کونه میکان ؟ . . . » کبی بعض اوتکان جمله‌لرده تکرار ایدلدکندن آنده سویله‌نگان سوزلرنی تمام آنگلادم . مین سزگا - اوقوچیلرغه آنلرنگ نچک سویله‌گانلرن اوز سوزلری ایله‌ن یازسام ثلثه نیقدر (1) قالون صادلر وزاکاز ظألر وثلثه نیقدر تکرارلر کیرک اولدقندن وبنمه مقصودم آنلرنی «آثار اکنیریزا-ژات» اینواولمی بلکه قوانچمنی‌غنه بیان اولدقدن قصقه‌رق ایندروبگنه اوز جمله‌لرم ایله‌ن یازامن .

آنگلاشلدقینه کوره بیگرا کده چالمه چاپانلرینه قارا-غانده بونلر اویله‌دن صونگ برار بایده مجلس اولوب شوندن چغوشلی جیلشوب تورولری بولورغه کیرک. مجلسی‌عادی مجلسلر کبک‌فقطعبادة‌ایچون بدن نغاینتو دنغنه عبارة اولمی اوچ دورت یلدن بیرلی خلق آراسنده کوب تجغرشلرغه سبب اولان ، مدرسه‌لرنی قوشو واوقتونی ترتیبکه صالو فکری سویلانب شول خصوصده کوچکه‌توبانلگی ماده‌لره‌قرار بیرلگان‌ایکان.

هم‌شول مجلسده اولغان ملالر هر قایوسی خلقنگ تلاگن قبول‌اینوب بایلرده آنچه توغرسنده بزدن‌اش قالماس دیوشوب تارالغانلر. قرار اینولگان ماده‌لر:

۱ — قارغالیده مدرسهٔ عالیه برگنه اینوب قالدررغه (موٌقدر: ۷عالیه ایدی) باشقه‌لرن مکتب اینارگه.

۲— مکتبلرده اورطه وابتدائی اسملربله ایکیگه آیرلوب ، اورطه مکتب ایکی قسم اولوب برسی دینی وایکنچسی دنیاوی - فنی قسم‌اینلورگه.

۳ مکتب ابتدائی هر محله‌گه بره‌ردن‌اولوب بارسنده ده‌بر پراغرامما‌ایله‌اوقتورغه. (ایسکی‌حساب، جغرافیه، تأریخی بلماگان معلملر اورنینه معلوماتلی معلملر قویارغه) .

٤ — مکتب مدرسه‌لرنگ مصارف خزینه‌سی بر اورنده‌غنه اولورغه . (اول اش بر هیئت قولینه طابشرلوب آنده زکات مالنده قبول‌اینارگه) .

٥ — اداره‌ایکی تورلی: خارجی، داخلی‌اولوب خارجی‌اداره خلق‌طرفندن صایلانغان‌اشانچلی وآنگلی هیئت‌قولینه طابشرلوب، داخلیده معلم وشاکردلردن عبارت هیئت تربیه اختیارنده اولورغه .

٦ — دینی مدرسلرنی « ۱۸ » امام آراسندن صایلاب، اوقته تورغان درسلرنیده مهارتلرینه کوره توزیع اینارگه .

۷ — اورتا مکتبلرده فن اوقتوچیلرنی چیتدن کیترتوب دینی درسلرنی امامل قولینه طاپشررغه .

۸ — روسچه اشقولانی اورتامکتبنگ فنی قسمنه قوشوب ینه‌دن براوچیتل آرتدررغه .

بوپراغرامانی شوندغی م. ملادن آلوب اوقغاچ، حضرتلار بارده کونه‌می؟ راصخوط توغرسنده نی اشله‌مکچی اوله‌لر دیدم .

— «خلق چنلاب توتونغاچ حضرتلرنه اشلاسنلر. ثلی جمعیت‌خیریه‌ده‌ده قاتناشمغانلری (قارشیلری) صونگندن آچغوب یوردیلر. آنچه توغرسنده بایلراوز اوسنلرینه آلدیلر آندن‌صونگ زیمستوادن‌گارادسکوی اوپراواژادن ابتدائی مکتبلرگه بر آز آنچه بیرلور صورار بز دیدیلر » دیدی . واقعا بر حضرت بش آلتی مدرسه اوچ یوزلاب شاکرد آصراغانده بتون قارغالی ۱۰۰۰دن زیاده نفوس) خلقی هیمت اینسه‌لر بواشلر چوبده توگل.) ۱۵ لاب یوز ملک‌گه مالك بایلر وآندن قالا تاغن ثلثه نیقدر بایلر بار) بوکون تون بوبی اوطرب یازب بباردم . کیله‌چکده تفصیلنی هم یازارمن .

« قازاق »

ادارەدن جوابلر

طومسکیدن ایکی لوطلی خطینه برگ‌ه مارکی یابشدرب یبەرگان کشیگه: اد ره پوچته حق کامل تولەنمەگان خطلرنی تولب آلمیدر، شوگار کوره سزنگ خط کزده آلنمادی.

مقالەلرین آچق کاتوبرتکه صالب اوچ‌تینلك مارکه بلەن یبەرگان ایگی افندیگه آچق خط فقط مخصوص بلانکەده بولغاندەغنه آچق اعتبار ایتلەدر. خطلرگزنی پوچتەدن تولەب آلمادق.

مدرسه محمدیەدن بەیرەممزگه توشلماغان کشیلرگه اعلان نفرت ایتوب ١٢٨ امضا بلەن یازلغان خط ادارەدن بولماغان سبب بلەن اصولا آلمیدر.

آرینبورغ ٣نچی محله شاکردلرینه ٣نچی محله شاکردلری دیگان سورگنه امضا حسابلانا آلمادقیندن مقالەگزنی یرتب طاشلادق.

الاصلاح‌نڭ کیلەچك ٢٤نومروسی چغوبلەن یارم‌یللق(٢٤نومرو)«الاصلاح»اعلاصورتن توبلەتلب صاتلا باشلیدر.

کالینکور طشلی‌غیسینڭ‌بهاسی ١صوم ٧٠تین

پراستوی طشلی‌غیسینڭ‌بهاسی ١صوم ٥٠تین

ادارەدن‌کیلب آلوچیلرغه هر ایکیسندن اوتزار تین کیموتلەدر.

چیتدن صوراتوچیلرغه آدریس

Казань, ред. газ. „Эль-ислахъ“

یاکا آچلغان

مانوفاکتورنی هم گالانتیرینی مگازین.

ابرار بختییف نگ

پچان بازارینك بلغار نومیرلری آستینده

مگازینده هر تورلی مانوفاکتورنی هم گالانتیرینی تاۋارلرنك ایڭ آخر مودادەغیلری حاضردر.

محترم مشتری افندیلرنڭ مگازینمزنی تشریف ایتب، مااللرمزنڭ یخشیلغین اوزلری تجربه قیلب بلمکلرین اوتنەمز.

تنلری ضعیف یاخود اوقودە، آکلاودە مشقت چیگه تورغان باالر شولایوق قانلری آز، و اوزلرینده ضعیفلك حس ایته طورغان هم نیرۋەلری ضعیفلەنگان، تیز کیفلری کیته طورغان، تورلی یەشلەگی ظور کشیلر قوت کرتر ایچون یك موفقیت بلەن

دوکتر گامیلانڭ گەماتاگەن

Гематогенъ Д-ра Гоммеля دیگان دوانی استعمال ایتەلر.

هضم قوتلنه، روح وتن قوتلری آرتا، بتون نیرۋەلر کوچلەنه.

صاتلا هربر آپتیك وآپتیکرسکی مغازینلرده. Гематогенъ Д-ра Гоммеля دیب آلگز آلغاندە البته

Редакторъ-Издатель В. Бахтіяровъ. محرر وناشر: ونا بختیارف Тип. „Бр. Каримовыхъ“ въ Казани